

МОДЕЛЮВАННЯ ДИСКУРС-ПРОЦЕСУ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМ

Сучасні інтелектуальні системи (ІС), що спілкуються природною мовою, застосовують поняття дискурсу у двох значеннях: дискурс, як процес, і дискурс, як текст.

Дискурс - покроковий процес спілкування ІС та людини природною мовою, з метою обговорення певної проблеми та досягнення узгодження їх цілей. Дискурс є гнучким, динамічним, складним процесом, цілеспрямованим за певною стратегією, але стратегія і навіть ціль можуть бути змінені у разі неможливості досягнути узгоджених цілей [1]. Спрямованість дискурсу визначається початковою ситуацією та ціллю.

Весь процес обговорення проблеми фіксується в дискурсі-тексті. На кожному кроці спілкування при створенні текстів учасників враховується зміст вже сформованого тексту за всіма кроками.

Для тексту дискурсу, як результату обговорення, характерні змістова цілісність, композиційна завершеність, структурованість, цілеспрямованість, змістова зв'язність. Останні три властивості характерні також для тексту окремих кроків, їх фрагментів, висловлювань.

Текст є статичним об'єктом, який у згорнутому вигляді містить процес його створення. Для розуміння змісту тексту ІС повинна розгорнути за текстом процес розуміння тексту. Процес реалізують методами дискурсивного аналізу, нового розділу практичної лінгвістики.

Сформулюємо які основні аспекти об'єднує в собі дискурс: прагматичний (спілкування виконується для застосування у певній діяльності); комунікативний (спілкування ведеться природною мовою); когнітивний (розуміння та формування текстів здійснюється на основі когнітивних структур – бази знань); «ментальний» пошук понять у когнітивних структурах ведеться за принципом асоціативного мислення) [2].

Проектування та дослідження складних процесів та систем полегшується, якщо застосовувати принцип моделювання системотехніки. Подання складного процесу дискурсу лінгвістичними моделями спрощує дослідження кожної групи властивостей дискурсу. В процесі дослідження дискурс-процесу були виявлені наступні лінгвістичні моделі:

організації концептуальної структури знань; виявлення концептів асоціаційним методом; виявлення відповідності між словами, реченнями і концептами та концептуальними структурами; умовиводу; підтримки

стратегій учасників дискурсу та їх зміни; виявлення структури тексту; створення тексту; контролю тексту на зв'язність, цілеспрямованість, цілісність, композиційну завершеність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Практичне програмування мовою Visual Prolog: навч. посіб. / [Дейнега Л.Ю., Камінська Ж.К., Левада І.В., Сердюк С.К.]. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2016. – С. 118-150.

2. Спенсер Г. Ассоциативная психология [Текст] / Г. Спенсер, Т. Циген. – М.: Москва, 1998. – 560 с.